

5. Christian Initiation [Electronic resource]. – Access of mode: <http://www.churchofengland.org/media/1190836/holy%20baptism.pdf>. – 12.06.12.

Дунаевская Ольга. Ритуал Крещение ребёнка с позиций фреймовой семантики. В статье раскрываются особенности трактования типичной ситуации «Крещение ребёнка» в терминах когнитивной лингвистики и поэтапное её описание. Предлагается структура типической ситуации «Крещение ребёнка», которая предусматривает наличие религиозной и светской составляющих. Обе составляющие получают интерпретацию в рамках фреймовой семантики. Универсальным инструментарием для описания событий типичной ситуации «Крещение ребёнка» является фрейм. Содержание религиозной составляющей типичной ситуации «Крещение ребёнка» описывается с использованием схемы акционального фрейма как базового с разными комбинациями схем. Элементы светской составляющей отображают схемы состояния соответствующих акциональных фреймов. Исследование проводится на материале религиозных текстов англиканской конфессии.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, религиозный ритуал, Крещение ребёнка, религиозный дискурс, фреймовая семантика, акциональный фрейм, схема состояния.

Dunayevska Olga. Infant Baptism Ritual from Frame Semantics Perspectiv. The article deals with the study of the typical situation of «Infant Baptism» peculiarities in terms of cognitive semantics and highlights the gradual description of its elements. The article offers the structure of the typical «Infant Baptism» situation that presupposes the division on religious and public components. Both components receive the interpretation in terms of frame semantics. Basic type of event organization in typical situation of «Infant Baptism» is frame. Religious component of the typical situation of «Infant Baptism» content is described with the help of actional frame with different schema variations. The elements of public component are analyzed with the help of different schemas of state. The research concerns the materials of religious Anglican texts.

Key words: linguaculturology, religious ritual, religious discourse, frame semantics, actional frame, schema of state.

Стаття надійшла до редколегії
15.03.2013 р.

УДК 811.111'27

Галина Єфимчук

Класифікаційні параметри концепту ARROGANCE

У статті схарактеризовано основні способи класифікації концептів, які використовуються в когнітивній лінгвістиці на сьогодні. Оскільки концепти характеризуються багатомірністю, вони підлягають класифікації одночасно за декількома параметрами. Для типології концептів учені пропонують брати до уваги культурологічні, соціологічні, когнітологічні, семантичні та структурні параметри. Концепт ARROGANCE проаналізовано відповідно до основних принципів класифікації концептів, що дало змогу виділити його типові характеристики та ключові класифікаційні параметри.

Ключові слова: концепт, класифікація концептів, типологія концептів, культурний концепт.

Постановка наукової проблеми та її значення. Концепт є ключовим поняттям когнітивної лінгвістики. Нині існує багато підходів до визначення та вивчення концептів. Лінгвісти звертають увагу на різні аспекти явища, розглядаючи його з погляду семантичної структури, когнітивних процесів, культурних аспектів. Через неоднозначність трактування концепту відсутня й усталена чітка класифікація концептів, оскільки вчені виділяють різновиди концептів за якоюсь одною ознакою. Тому питання критеріїв типології концептів на сьогодні відкрите. Концепти можна розрізнити за тим типом знань відображення дійсності, які вони закріплюють. Оскільки концепти є зазвичай багаторівневими утвореннями й характеризуються комплексом ознак, то будь-який концепт одночасно підлягає класифікації за кількома параметрами [6, с. 67]. Отже, показовим буде типологія конкретного концепту за різними класифікаційними параметрами.

Мета статті – виділити класифікаційні параметри концепту ARROGANCE. Основні завдання полягають у дослідженні підходів до класифікації концептів, виділенні базових параметрів, за якими можна класифікувати досліджуваний концепт.

Проблемі класифікації концептів приділяло увагу багато лінгвістів, а саме: С. А. Аскольдов, В. І. Карасик, В. А. Маслова, А. М. Приходько, Ю. С. Степанов, О. С. Кубрякова [1; 3; 4]. С. А. Аскольдов виділяє два типи концептів – пізнавальні, які є схематичними, поняттєвими, і художні концепти, які є образними, символічними. Ю. С. Степанов поділяв концепти за лінгвокультурологічними ознаками на рамкові, безпосередньо пов'язані з процесом соціальної оцінки, підведення під норму, та концепти із міцним ядром, що є культурно значущими у своїй цілісності [7]. В. Ужченко виділяє серед концептів загальнокультурні й етнокультурні. Загальнокультурні концепти відображають загальнолюдські цінності й уписані в культурно-глобальний контекст, тоді як в етнокультурних утілено культурно-національний контекст. Подібними класифікаційними ознаками керується і А. Я. Гуревич, який розподіляє культурні концепти на космічні (універсальні категорії культури) та соціальні (загальнолюдські культурні категорії), а В. А. Маслова додає ще третю групу – національні концепти, що перегукуються з етнокультурними [5]. В. І. Карасик виділяє три типи концептів: етнокультурні – ментальні утворення, актуальні для всієї етнокультури; соціокультурні – актуальні для певної групи в межах певної лінгвокультури та індивідуально-культурні, актуальні для індивідуума: індивідуально-авторські концепти [3, с. 118–122].

А. Вежбицька пропонує поділяти концепти за семантичним параметром на концепт-мінімум, концепт-максимум, енциклопедичний додаток. Концепт-мінімум характеризується знанням реалії, але неповним володінням смислом слова. Концепт-максимум охоплює реалію в повному її обсязі. Енциклопедичний додаток розширений додатковими професійними знаннями [2].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. О. С. Кубрякова групує концепти за когнітологічним параметром на первинні, сутність яких не підлягає аналізу, та вторинні, що розвинулися з первинних та зазнавали змін під впливом інших концептів. Також дослідник поділяє концепти на прості, репрезентовані в мовній картині світу одним словом, та складні, для вираження яких вживаються словосполучення, речення [4, с. 90–91].

Розглянуті класифікаційні схеми дають можливість проаналізувати концепт ARROGANCE та виділити параметри, за якими можна провести його класифікацію. За історико-культурологічним параметром концепт ARROGANCE належить до загальнонаціонального. Концепт походить від поняття *hubris*, що виникло в Стародавній Греції. У грецькій міфології богиня Гібрис була втіленням згубної самовпевненості, нахабства та непомірної гордині. Значення лексеми *arrogance* сягає XII ст. і походить від латин. *arrogantia* – владний, нахабний. Отже, концепт є загальнокультурним, соціальним, оскільки притаманний індивідам, незалежно від їхнього етнічного походження, національної належності. Проте під час вивчення репрезентації концепту в англійській картині світу слід зауважити, що «концепт завжди містить етнокультурний компонент, який може виявлятися з різним ступенем виразності, бути по-різному експлікованим, але наочно проявляється на основі порівняння з відповідними концептами інших мов чи діалектів однієї мови» [8, с. 238].

За когнітологічним параметром концепт ARROGANCE вторинний. Його формування відбулося через модифікації впродовж багатьох століть. В англійській мові ядро цього концепту включає такі складники:

- зарозумілість (*arrogance, hubris, vanity, haughtiness*);
- прояв нахабства, зверхня поведінка (*ride a high horse, be high and mighty, lift up one's head, look down one's nose, be full of oneself*);
- завищена самооцінка (*conceit, disdain, insolence, pomposity, pretention, pride, swagger*);
- самовпевненість (*impudence, presumption, self-confidence, chutzpah, assuredness*);
- самолюбство: *self-importance, self-love, ego* [8; с. 9].

Концепт ARROGANCE є простим, оскільки репрезентований однією базовою лексемою – *arrogance*. Оскільки цей концепт належить до психологічної характеристики особистості, яка виявляється в соціальній взаємодії, то його можна зарахувати до типу «енциклопедичний додаток», залучаючи дані філософії, психології, соціології та інших дотичних наук.

За ціннісно-соціологічним параметром досліджуваний концепт окреслюємо як духовний, оскільки він виражає абстрактне явище, притаманне індивідам як якісна характеристика.

За способом репрезентації в мові цей концепт можна зарахувати і до лексичного, що виражається одним словом, і до фразеологічного, оскільки можлива вербалізація ARROGANCE за допомогою фразеологічних виразів.

За змістом та ступенем абстракції інформації, яку передає концепт, учені А. П. Бабушкін, М. М. Болдирев, М. Мінський, А. Ньюел пропонують поділяти всі концепти на конкретно-чуттєві образи, уявлення, поняття, схеми, прототипи, сценарії, гешталти та фрейми [6]. Відповідно цієї класифікації, концепт ARROGANCE належить до типу гешталт. Він виступає комплексною, цілісною, функціональною мисленнєвою структурою, що впорядковує різноманітні явища у свідомості людини. Гешталт є цілісним образом, що поєднує чуттєві та раціональні елементи, а також включає динамічні й статичні аспекти певного явища.

Висновки. Отже, на основі головних класифікаційних схем концепт ARROGANCE є простим, духовним і відноситься до типів енциклопедичний додаток та гешталт. У подальшому дослідженні актуальним буде докладний опис концепту в британській національній картині світу з виявленням його диференційних ознак, ядерних та периферійних складників, основних етнокультурних компонентів.

Джерела та література

1. Аскольдов С. А. Концепт и слово / С. А. Аскольдов // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста : антология. – М. : Academia, 1997. – С. 267–279.
2. Вежицкая А. Семантические универсалии и описание языков / А. Вежицкая. – М. : Шк. «Языки рус. культуры», 1999.
3. Карасик В. И. Языковой круг. Личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 392 с.
4. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Т. Панкрац. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1996. – С. 90–93.
5. Маслова В. А. Лигвокультурология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Маслова. – М. : Изд. центр «Академия», 2001. – 208 с.
6. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М. : АСТ, Восток-Запад, 2007. – 315 с.
7. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю. С. Степанов. – М. : Шк. «Языки рус. культуры», 1997. – 824 с.
8. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 400 с.
9. Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary. – Glasgow : HarperCollins Publishers, 2004. – 1774 p.
10. New Webster's Dictionary and Roger's Thesaurus. – New York : Book Essentials, Inc., 1992. – 1008 p.

Ефимчук Галина. Классификационные параметры концепта ARROGANCE. В статье представлен обзор основных способов классификации концептов, используемых в когнитивной лингвистике на сегодняшний день. Поскольку концепты характеризуются многосторонностью, они подлежат классификации одновременно по нескольким параметрам. Для типологии концептов ученые предлагают обращать внимание на культурологические, социологические, когнитивные, семантические и структурные параметры. Изучение концепта как комплексного явления требует его классификации по разным параметрам. Концепт ARROGANCE был проанализирован в соответствии с основными принципами классификации концептов, что позволило выделить его типичные характеристики и ключевые классификационные параметры.

Ключевые слова: концепт, классификация концептов, типология концептов, культурный концепт.

Yefymchuk Halyna. Classification Parameters of Concept ARROGANCE. The article is devoted to the overview of the main ways of classifying concepts in cognitive linguistics today. Since concepts are characterized by versatility, each concept can be classified by several parameters. For concepts typology, linguists suggest to pay attention to cultural, sociological, cognitive, semantic and structural parameters. The study of concept as a complex phenomenon requires its classification by various parameters. Concept ARROGANCE has been analyzed in accordance with the basic principles of classification of concepts, which allows to outline its typical characteristics and key classification parameters.

Key words: concept, classification of concepts, typology of concepts, cultural concept.

Стаття надійшла до редколегії
04.02.2013 р.